

Жил Верн

20.000 МИЉА ПОД МОРЕМ

Превод
Бора Грујић

МАКОНДО
2013.

I. ПЛОВЕЋИ ГРЕБЕН

Година 1866. била је значајна по једном чудном догађају, једној необјашњеној и необјашњивој појави, која ће се, без сумње, дуго памтити. Нарочито су били узнемирани морепловци, а да и не помињемо гласине које су узбуђивале становништво по пристаништима и дражиле уобразиљу јавности по унутрашњости континента. Овај догађај у највећој мери забрину трговце, бродовласнике, капетане бродова, скипере и мастере Европе и Америке, официре војних морнарица свих земаља, па тиме и владе разних држава оба континента.

Заправо, од пре неког времена многи бродови су на отвореном мору сусретали „нешто огромно”, нешто дугачко, вретенастог облика, што је, понекад, ширило светлост и било неупоредиво веће и брже од кита.

Подаци о овој појави, забележени у многим бродским дневницима, у највећој мери су се подударали у погледу облика тог предмета или бића, огромне брзине његовог кретања, изненађујуће моћи пребацивања с места на место, те невероватне животне снаге којом беше обдарено. Да је то била нека врста кита, по величини би превазишла све науци дотле познате врсте. Постојање таквог чудовишта ниједан научник, ни Кивије, ни Лесепед, ни Диметрил, ни Катрфаж, није потврдио — јер га ниједан од њих није видео рођеним очима. Ако одабацимо скромна процењивања дужине тог предмета на две стотине стопа, као и претерана тврђења да је дугачак три и широк једну миљу, можемо ипак сматрати да је то феноменално биће — под претпоставком да је постојало — кудикамо превазишло све величине које су ихтиолози до тог доба познавали.

А да је постојало — постојало је; та чињеница се више није могла порицати и, с обзиром на људску склоност ка претеривању, може се разумети узбуђење које је та натприродна појава изазвала по целом свету, а која се није могла одбацити као пука измишљотина.

И заиста, 20. јула 1866. године пароброд *Гувернер Хијинсон*, својина *Паробродској друштва из Калкуће*, сусрео је ту покретну масу на пет миља источно од обале Аустралије. Капетан Бекер је први помислио да је то некакав непознат гробен. И управо се спремао да тачно одреди његов положај, кад се два стуба воде, које је избацио тајанствени предмет, подиглоше у ваздух, звиждећи, на висину од око сто педесет стопа. Ако тај гробен није био у вези са повременим шикљањем каквог гејзира, онда је просто-напросто *Гувернер Хијинсон* имао посла са неким непознатим воденим сисаром, који је из својих отвора избацивао дебеле млазеве воде, измешане са ваздухом и воденом паром.

Слично је, 23. јула исте године, запазио на Пацифику *Кристобал Колон*, брод *Зайладноиндијској и Пацифичкој паробродској друштва*. Дакле, та чудна врста кита премештала се с једног места на друго запрепашћујућом брзином, јер су је, у размаку од три дана, *Гувернер Хијинсон* и *Кристобал Колон* спасили на два места, удаљена једно од другог више од седам стотина морских миља.

Петнаест дана касније, на две хиљаде миља одатле, *Хелвеција*, брод *Националној паробродској друштва*, и *Шенон*, брод *Ројал Мејла*, пловећи један другом у сусрет у том делу Атлантика између Сједињених Држава и Европе, приметили су чудовиште на 42°15 северне ширине и 60°35 западне дужине по Гриничу. При овом истовременом посматрању минимална дужина сисара процењена је на више од три стотине педесет енглеских стопа, пошто су *Шенон* и *Хелвеција*, дугачки сто метара од прамца до крме, били мањи од њега. А највећи китови,

који су виђани у пределу Алеутских острва, Куламока и Умгулила, никада нису били већи од педесет шест метара, па ни толико.

Ти стални извештаји, нова посматрања вршена са прекоокеанског брода *Перер*, судар брода Инманове линије *Ејна* са чудовиштем, записник разних изјава, који су саставили официри са француске фрегате *Нормандија*, врло озбиљни подаци штаба комодора Фица Џемса са *Лорд Клајда* — све је то дубоко узбудило јавност.

По свим већим местима чудовиште уђе у моду. О њему су певали у кафанама, исмевали га у новинама, представљали га у позориштима. Новинарске патке носиле су јаја свих могућих боја. По новинама се поново појавише у недостатку верне слике сва могућа фантастична и диновска бића, од белог кита, страшног Моби Дика северних предела, до огромног кракена, чији пипци могу да обухвате лађу од пет стотина тона и да је одвуку у океанске дубине. Поново су штампане забелешке из древних времена, мишљења Аристотела и Плинија, који су сматрали да ова чудовишта постоје, затим норвешке приче епископа Понтопидана, причања Пола Егедеа и, најзад, извештаји господина Харингтона, у чију се искреност не може сумњати, кад тврди да је 1857. са лађе *Касијан* видео ту огромну змију која је дотле долазила само у мора старог *Констијусионела*.

Тада се разви бескрајна полемика између „верних” и „неверних” у удружењима научника и научним часописима. Питање чудовишта распали духове. Новинари који су себе сматрали упућеним у науку, ратујући с онима који су излагали производе маште, просуше море мастила у тој бескомпромисној, значајној борби; неки чак и две-три капи крви, јер са морске змије пређоше на вређање познатих личности.

Пуних шест месеци водио се рат са променљивом срећом. Дневна штампа је са неизмерним жаром нападала уводне чланке Бразилског географског института, Берлинске краљевске академије наука, Британског удружења, Смитовог завода у Вашингтону, расправе *Индијан архиепископа*, *Космоса* опата Муањоа, Петермановог *Митхајлуниена*, научне хронике великих листова Француске и иностранства. Њени духовити писци, изврћући Линове речи, које су наводили противници чудовишта, тврдили су да „природа не ствара накараде”, и преклињали своје савременике да природу не утерују у лаж веровањем у постојање кракена, морских змија, Моби Дика и других производа помахниталих морепловаца. Најзад, у једном чланку сатиричних новина којих су се сви прибојавали, њихов омиљени уредник, који је и иначе нападао на све, на ово чудовиште се обруши као Хиполит, зададе му последњи ударац и сврши с њим усред општег смеха. Духовитост је победила науку.

Почетком 1867. године изгледало је као да је ова ствар пала у заборав и већ се мислило да о њој више неће бити говора, кад јавност би обавештена о новим догађајима. Више нија било у питању решавање научног проблема, већ уклањање једне стварне и озбиљне опасности. Ствар је добила сасвим нов изглед. Чудовиште је сад постало острво, стена, гребен, и то гребен који се креће, што је било несхватљиво.

На дан 5. марта 1867. године, брод *Монтиреалској океанској груштва*, *Моравијан*, који се за време ноћи налазио на 27°30' ширине и 72°15' дужине, удари десном страном о неки гребен који у овим водама није био означен ни на једној карти. Под повољним ветром и са својих четири стотине коњских снага, ишао је брзином од тринаест чворова. Нема сумње да би *Моравијан* био пробушен и потопљен са својих две стотине тридесет седам путника, које је довозио из Канаде, да његов оклоп није био изванредно јак.

Судар се десио око пет сати ујутру, у цик зоре. Официри који су се задесили на стражи појурише на задњи део брода. Испиташе океан са највећом пажњом, али приметише само једну јаку бразду која је на око шест стотина метара од брода била заломљена, као да је нешто снажно ударило по течной маси. Одређено је тачно место и *Моравијан* настави пут без приметне штете. Да ли је он ударио о какву подводну стену или олупину каквог потопљеног бро-

да? То се није могло знати. Прегледом у басену за оправку бродова, било је утврђено да му је сломљен један део кобилице трупа.

Овај догађај би вероватно био заборављен, као и многи други, да се три недеље касније није поновио истоветан случај. Само захваљујући националности брода унесрећеног сударом и угледа компаније *Кунар*, којој је брод припадао, овај догађај снажно одјекну у целом у свету. Свима је познато име чувеног енглеског бродовласника Кунарда. Овај предузимљиви пословни човек основао је 1840. године поштанску службу између Ливерпула и Халифакса са три дрвена брода на точкове, јачине четири стотине коњских снага и носивости хиљаду сто шездесет две тоне. После осам година, пловни парк друштва повећао се за четири брода од по шестсто педесет коњских снага и хиљаду осам стотина двадесет тона; а две године касније за још два брода веће снаге и тонаже. Године 1853. Кунардово друштво, чије је искључиво право преноса поште у то време баш било обновљено, додало је свом пловном парку једну за другом *Арабију*, *Персију*, *Кину*, *Шкоџију*, *Јаву*, *Русију*, све првокласне и највеће бродове који су, после *Грејн Истерна*, икада пловили морима. Тако је друштво 1867. године поседовало дванаест бродова, од којих осам на точкове а четири на елисе.

Ове сасвим кратке детаље наводим ради тога да би свако знао колики је био значај овог друштва, познатог у целом свету по свом успешном пословању у области поморског саобраћаја. Ниједно друштво за прекоокеанску пловидбу није било вештије вођено; ниједан посао није донео толико успеха. За двадесет шест година Кунардови бродови су прешли Атлантски океан две хиљаде пута и никада, ни на једном путовању, није било незгоде, никада није било кашњења, никада није изгубљено ниједно писмо, а камоли човек или брод. Путници су вазда радије бирали Кунардову линију и поред јаке конкуренције Француске, што се јасно види из прегледа званичних докумената последњих година. Према томе, нико се неће зачудити одјекну који је изазвао несрећни случај једног од његових најлепших пароброда.

Тринаестог априла 1867. године, море је било мирно, ветар повољан, *Шкоџија* се налазила на 15°12' географске дужине и 45°37' географске ширине, пловећи брзином од тринаест чворова и четрдесет и три стотих, са хиљаду коњских снага. Точкови су јој ударили у море са савршеном тачношћу. У четири сата и седамнаест минута, док су путници, сакупљени у великом салону, ручали, осетио се прилично слаб потрес с леве стране брода. *Шкоџија* није била ни у шта ударила, она је била ударена, и то неким оштрим оруђем. Судар је био тако лак да се нико на палуби није узнемирио док магационери нису дотрчали вичући: „Тонемо! Тонемо!”

Путници се испрва страховито уплашише, али их капетан Андерсон убрзо умири. У ствари, опасност и није била велика. *Шкоџија* је била подељена на седам непробојних просторија, и једна рупа на трупу није јој могла озбиљно нашкодити. Капетан Андерсон сместа сиђе на дно лађе, где утврди да је пета просторија пуна воде. Вода је продирала тако брзо да је отвор морао бити веома велики. На срећу, у тој просторији се нису налазили казани, иначе би се ватре одмах погасиле. Капетан Андерсон сместа заустави брод, и један морнар зарони да извиди колика је штета. За неколико тренутака би утврђено да на трупу брода постоји отвор од око два метра ширине. Тако велики отвор није могао бити запушен и *Шкоџија*, готово потопљених точкова, продужи пут. Са три дана закашњења, које је увелико забринуло Ливерпул, она уплови у басене Друштва.

Шкоџија је извучена на суво и инжењери приступише прегледу. Рођеним очима нису могли поверовати: на два и по метра испод газа брода зјапила је рупа у облику равнокраког троугла која ни клештима не би могла бити боље просечена. Оруђе којим је рупа пробушена морало је бити од материјала необичне тврдоће и избачено страховитом снагом, кад је могло да просече лим дебело четири центиметара, а затим да се повуче назад на заиста несхватљив начин. Тај последњи догађај поново узбуди јавно мњење. Од тог тренутка су сви неразјашњени морски случајеви стављани на терет чудовишта. Та фантастична животиња сносила је одго-

ворност за око две стотине бродова, пароброда и једрењака, који су сматрани изгубљеним, пошто су са товаром и људством нестали без трага и гласа. Оправдано или неоправдано, сви су осуђивали „чудовиште” и, пошто је саобраћај између континената постајао све опаснији, јавност је категорички захтевала да се по сваку цену ослободи те страховите немани.

II. ЗА И ПРОТИВ

У време ових догађаја, ја сам се управо био вратио са једног научног истраживања по нездравим пределима Небраске, у Сједињеним Државама. Био сам придодат тој експедицији од стране француске владе, као професор природних наука у Паризу. После шест месеци проведених у Небраски приспео сам у Њујорк крајем марта, са товаром драгоцених збирки. Мој полазак у Француску био је одређен за почетак маја. И чекајући на њ, таман узех да средим своја минерална, ботаничка и зоолошка блага, кад се зби незгода са *Шкојџијом*.

Био сам упућен у догађаје, а како и не бих? Читао сам све америчке и европске новине, али од тога нисам постао паметнији. Тајна ме је непрестано копкала. У немогућности да одредим своје мишљење и заузмем став, ишао сам из једне крајности у другу. Нешто је, несумњиво, постојало, рупа на трупу *Шкојџије* била је доказ за то.

У Њујорку је то била горућа тема. Претпоставка о неком пловећем острву или гребену, коју је подржавало неколико некомпетентних умова, била је потпуно одбачена. Јер, како би се тај гребен могао кретати таквом брзином ако у себи није имао некакву машину? Такође, због брзине кретања, морала се одбацити и мисао о неком пловећем оклопу или огромној олупини.

Остала су само два могућа решења тог питања, према којима су се људи поделили у две групе: на оне који су сматрали да је у питању чудовиште огромне снаге, и оне који су веровали да је то некаква „подморница” са изванредно јаким моторима.

Али ни последња претпоставка, о којој се још и могло дискутовати, није одолела истраживањима спроведеним у оба света. Наиме, мало је вероватно да би неки обични појединац могао имати на располагању такву механичку справу. Како би је и када конструисао и како би то одржао у тајности?

Само је једна влада могла да има сличну рушилачку машину, и у овом несрећном времену, када се човек довија да што боље усаврши моћ ратног оружја, могуће је да нека држава, кријући од осталих, опробава ову страшну машину.

Међутим, и претпоставка о ратној машини отпаде после изјава владе. Пошто је био у питању општи интерес и пошто је прекоокеански саобраћај био угрожен, у искреност тих изјава није могло бити сумње. Уосталом, како би грађење неке подморнице могло измаћи јавности? У оваквим околностима било би тешко очувати тајну и за неко приватно лице, а камоли за државу, чију сваку акцију будно надзиру супарничке силе.

Дакле, после истраживања у Енглеској, Француској, Русији, Немачкој, Шпанији, Италији, Америци, па чак и Турској, претпоставка о подморници би коначно одбачена.

У први план опет изби чудовиште. Упркос бројним пошалицама којима га је честила дневна штампа, људска машта оде дотле да заживеше претпоставке о постојању једне фантастичне ихтиологије.

Кад сам приспео у Њујорк, многи су ми указали част питајући ме за мишљење о овој појави. Ја сам у Француској објавио једно дело у две књиге под насловом *Тајне морских дубина*, које је доживело велики успех у научном свету и изнело ме на глас као стручњака за та прилично нерасветљена питања природних наука. Чак је и *Њујорк Хералд* позвао „поштованог Пјера Аронакса, професора природних наука из Париза”, да изврши своју дужност и да своје стручно мишљење.

Ја пристадох. Проговорих, јер нисам могао да ћутим. Претресох питање са свих страна, политички и научно, а овде износим завршетак једног опширног чланка објављеног у броју од 30. априла:

„И тако писао сам пошто смо, једну по једну, испитали разне претпоставке, морамо допустити, одбацујући сваку другу могућност, постојање неке морске животиње необичне снаге.”

„Велике океанске дубине су нам потпуно непознате. Сонда није могла допрети до њих. Шта се збива у тим неизмерним безданима? Каква бића живе, или могу да живе, на дванаест или петнаест миља испод површине воде? Какав је организам ових животиња? Можемо само да нагађамо.”

„Међутим, решење проблема који је преда мном може изазвати дилему.”

„Или познајемо све врсте бића која насељавају нашу планету, или их не познајемо.”

„Ако их не познајемо све, ако природа има за нас још тајни у области ихтиологије, сасвим је прихватљиво признање постојања какве рибе или кита нове врсте, па чак и новог рода, склопа углавном „ритског”, који живи у слојевима до којих сонда не допире и кога какав догађај, случајност или, ако хоћете ћуд, доводи с времена на време на површину океана.”

„Ако, напротив, познајемо све живе врсте, животињу о којој је реч, свакако треба тражити међу већ познатим морским бићима и, у том случају, ја бих био наклоњен да допустим постојање једног огромног нарвала.”

„Обичан нарвал, или морски једнорог, достиже дужину од шездесет стопа. Повећамо ли ову димензију пет, па и десет пута, дамо ли том киту снагу сразмерну његовом телу, појачамо ли његово офанзивно оружје добићемо тражену животињу. Она ће имати размере које су утврдили официри *Шенона*, оруђе које је пробило *Шкојију* и снагу која је могла да разбије труп једног пароброда.”

„Заиста, нарвал је наоружан неком врстом коштаног мача, нацаком, како га називају неки природњаци. То је његов главни зуб, тврд као од челика. Неколико тих зуба нађено је забодено у тело китова, које нарвал увек са успехом напада. Неки су били ишчупани, не без муке, из трупова бродова, скроз пробијених, као што сврдло пробија буре. Музеј медицинског факултета у Паризу располаже једним оваквим зубом, дугачким два метра и двадесет пет центиметара, а широким у корену четрдесет осам центиметара.”

„Добро, замислите десет пута снажније оружје и десет пута јачу животињу, пустите је брзином од двадесет миља на сат, помножите њену масу с квадратом њене брзине и добићете удар довољно јак да произведе катастрофу која је у питању.”

„Према томе, док не добијем опширније податке, ја бих се сложио с тим да је у питању морски једнорог огромних размера, наоружан не једним нацаком, већ чак правим сечивом, као фрегате оклопаче или ратни бродови, а који би истовремено имао и њихову масу и њихову покретну снагу.”

„Тако би се објаснила та необјашњива појава осим уколико ту не постоји ништа и поред оног што се назрело, видело и осетило, а што је такође могућно.”

Ове последње речи представљале су кукавичлук с моје стране; али ја сам желео да до извесног степена заштитим своје професорско достојанство и да не дам много разлога за смех Американцима, који се громко смеју кад почну да се смеју. Задржао сам одступницу. У ствари, ја сам „допуштао постојање чудовишта”.

Много се говорило и расправљало о мом чланку који је допуштао постојање немани. Чак је добио и извештај број присталица. Свет воли да верује у натприродна бића. А море је управо најпогодније боравиште за те динове, према којима су земаљске животиње, слоновии или носорози, прави кепеци. Водене масе могу да приме и највеће познате врсте сисара, па можда крију у себи непознате животиње огромне величине и страшног изгледа, неку врсту морских ракова, дугачких сто метара и тешких двеста тона! Зашто да не?

Некада су на земљи, у геолошко доба, живе­ле животиње гигантског раста. Зашто се у не­испитаним морским дубинама не би могли задр­жати примерци живота из неког ранијег доба кад се у мору никад ништа не мења, док је зе­маљски свет изложен готово сталним променама? Зашто море не би могло да крије у себи последње примерке оних грдосија чије су године ве­кови а векови миленијуми?

Али ја се упуштам у снове који су сада за мене постали страшна стварност. Понављам: уса­дило се једно мишљење о природи ове појаве и свет је сматрао да, без икакве сумње, постоји не­какво чудновато биће које нема никакве везе са чуеном морском змијом.

И док су једни у овоме видели само решавање чисто научног проблема, други, који су на ствар гледали реалније, нарочито у Америци и Енглеској, сматрали су да треба ослободити океан ове страшне немани да би се опет могао успоставити прекоморски саобраћај. Индус­тријске и трговачке новине расправљале су о овом питању углавном са тог становишта, док су осигуравајућа друштва претила да ће подићи износе уплата за премије осигурања.

Пошто је јавно мњење било познато, прво су Сједињене Државе започеле акцију. У Њујор­ку су се вршиле припреме за експедицију која је требало да прогони нарвала. Једна брза фрегата, *Абрахам Линколн*, предузимала је мере да што пре исплови на море. Арсенали оружја стављени су на располагање команданту Фарагату, који се постарао да што боље наоружа своју фрегату.

Али, као што увек бива, баш кад би одлучено да се чудовиште гони, њега нигде више није било. Два месеца нико није ништа чуо о њему. Ниједан га брод није срео. Изгледало је као да је дочуло за заверу која се против њега спремала. Шаљивчине су тврдиле да је сигурно ухва­тило неки телеграм упућен против њега.

Брод који је био опремљен за дуго путовање и снабдевен најсавршенијим справама за лов на китове није знао на коју страну да крене. Нестрпљење је бивало све веће, кад се 2. јула доз­нало да је три недеље раније, са *Таммика*, пароброда на линији између Сан Франциска и Шан­гаја, примећена животиња у северном делу Пацифика. Узбуђење које је та вест изазвала било је огромно. Капетану Фарагату нису дали ни двадесет четири сата времена. Храна је била уто­варена, магацини до врха пуни угља. Сваки члан посаде налазио се на своме месту. Требало је само да се наложе пећи, загреју котлови и — покрет. Не би му опростили ни пола дана за­кашњења. Уосталом, командант Фарагат је и сам желео да одмах крене на пут.

Три сата пре него што је *Абрахам Линколн* напустио бруклинско пристаниште, добих пре­поручено писмо ове садржине:

Господин Аронакс, професор природних наука из Париза

Хоџел „Петта авенија”, Њујорк

Господине,

Ако желите да се придружите експедицији Абрахама Линколна, влада Сједињених Држа­ва ће са задовољством сагласити да је Вашом личношћу и Француска заступљена у том подухвату. Капетан Фарагат ће Вам ставити једну кабину на располагање.

Искрено Ваш,

Џ. Б. Хобсон, секретар Морнарице

III. КАКО ГОСПОДИН ЖЕЛИ

Неколико тренутака пре него што сам добио писмо од Џ. Б. Хобсона не би ми ни на памет пало да гоним чудовиште, а неколико тренутака пошто сам прочитао писмо поштованог сек­ретара Морнарице, схватих да је, ето, моја света дужност и једини циљ у животу да гоним ту неман и ослободим свет од ње.

Међутим, ја сам долазио с једног тешког путовања, уморан и жељан одмора. Желео сам једино да видим опет своју земљу, своје пријатеље, свој мали стан у ботаничкој башти, своје драге и скупоцене збирке. Али, ништа ме није могло задржати. Заборавио сам и умор, и пријатеље, и збирке и, без много размишљања, прихватио понуду америчке владе.

„Уосталом мислио сам сви путеви воде у Европу и једнорог ће бити љубазан да ме одвуче ка обалама Француске. Та поштена животиња ће дозволити да је уловимо у европским водама зарад мог личног задовољства и ја има да донесем у Природњачки музеј бар половину њеног коштаног наџака.”

За то је требало да тог нарвала тражим на северу Тихог океана, а то је значило узети супротан правац од пута у Француску.

— Консеје! — викнух нестрпљиво.

Консеје је био мој слуга, веома одан момак који ме је пратио на свим путовањима, поштени Фламанац којег сам веома волео. Био је равнодушан по природи, тачан из принципа, вредан по навици, никада се ничему није чудио, у служби је био вешт и способан и, упркос свом имену, никада није давао савете — па чак ни када се то тражило од њега.

Пошто је био у сталном додиру са научницима, Консеје је много шта научио. Био ми је од велике користи приликом сређивања материјала из области природних наука и прави вештак у одређивању подела, група, класа, поткласа, редова, породица, врста, подврста, рода и примерака, и ту је престајала његова научност. Његова специјалност је било класификовање, и ништа више од тога. Одлично упућен у теорију, аслабо у праксу, мислим да не би разликовао кита од нарвала.

Консеје ме је већ десет година пратио на свим мојим научним путовањима. Никада није имао никакву примедбу, ма како да је пут био дуг и заморан. Паковао је свој пртљак без икаквог приговора, макар се ишло у Кину или Конго. Свуда је ишао без роптања. Био је одличног здравља и пркосио је свим болестима; био је челичних мишића, али без живаца, наравно, у преносном смислу. Имао је тридесет година, и његова старост према старости његовог господара стајала је у односупетнаест према двадесет. Молим за извињење што на овај начин саопштавам да је мени било четрдесет година.

Консеје је имао само једну ману: дозлабогаформалиста, увек ме је ословљавао у трећем лицу, па сам се због тога већ љутио.

— Консеје! — понових, спремајући наврат-нанос ствари за полазак.

Био сам потпуно сигуран у тог оданог момка. Обично га никада нисам питао хоће ли са мном, али је сада била у питању експедиција неодређеног рока трајања, опасно гоњење животиње која је могла да преврне фрегату као орахову љуску. Та одлука не би била лака ни за најхладнокрвнијег човека на свету. Шта ли ће рећи Консеје?

— Консеје! — викнух и трећи пут.

Консеје се појави.

— Господин је звао? — рече улазећи.

— Да, момче. Пакуј и мене и себе. Путујемо за два сата.

— Како господин жели — одговори мирно Консеје.

— Само морамо пожурити. Спакуј ми све ствари за пут: одела, кошуље, чарапе, што више можеш, и пожури!

— А господинове збирке? — примети Консеје.

— То ћемо доцније.

— Шта! А архиотеријуми, хиракотеријуми, ореодони, херопотамуси и друге господинове кости?

— Остаће у хотелу.

— А господинова бабируса?

— Храниће је овде док се ми не вратимо. Уосталом, наредићу да се цела наша менаџерија пошаље у Француску.

— Па зар ми не идемо у Париз? — упита Консеј.

— Да... свакако... — одговорих околишећи, али мало заобилазно.

— Како господин жели.

— Ах, ситница! Мало ћемо скренути с пута. Путоваћемо бродом *Абрахам Линколн*.

— Како господин жели — одговори мирно Консеј.

— Знаш, пријатељу, у питању је неман... чувени нарвал... Ослободићемо мора од њега!... Па, писац дела у две књиге *Тајне морских дубина* не може пропустити да се укрца са командантом Фарагатом. Тај задатак доноси славу... али и опасност! Човек не зна куда иде. Те су животиње врло лукаве. Ипак идемо. Имамо одличног команданта.

— Како господин жели, тако ће бити — одговори Консеј.

— Али прво промисли добро! Не желим ништа да кријем од тебе. То је пут са кога се не враћа увек.

— Како господин жели.

Четврт сата касније ствари су нам биле спаковане. Консеј је то обавио за трен ока, и био сам сигуран да ништа неће недостајати, јер је Консеј класификовао кошуље и одела са истом тачношћу као и птице или сисаре.

Хотелски лифт нас је спустио у велико предворје у приземљу. Платих рачун и дадох налог да се моје испуњене животиње и осушене биљке пошаљу у Париз. Отворих довољан кредит за бабирусу, па са Консејем скочих у једна кола и за неколико минута били смо на кеју поред кога је *Абрахам Линколн* из своја два димњака избацивао црне облаке дима.

Кола за која платих двадесет франака, сиђоше низ Бродвеј, до Јунион сквера, прођоше Четвртом авенијом до места где се она сече са улицом Бовери, скренуше у улицу Кетрин и зауставише се код тридесет четвртог кеја. Ту нас — и људе, и коње, и кола — пренесе скела у Бруклин, велико предграђе Њујорка на левој обали Ист Ривера, и за неколико минута стигосмо на кеј где је *Абрахам Линколн* из своја два димњака већ избацивао облаке црног дима.

Наш пртљаг је одмах укрцан на палубу фрегате, и ја потражих команданта. Један морнар ме одведе на капетански мост, где нађох официра пријатног лица, који ми пружи руку.

— Господин Пјер Аронакс? — запита он.

— Он главом — одговорих. — Командант Фарагат?

— Лично. Добро нам дошли, господине професоре. Ваша кабина вас чека.

Поздравих се остављајући команданта његовим бригама око поласка, и замолих да ме одведу у моју кабину.

Абрахам Линколн је био одлично изабран и опремљен брод за ову нову намену. То је била брза фрегата, снабдевена нарочитим апаратима који су јој дозвољавали да постиже притисак од седам атмосфера. Под тим притиском *Абрахам Линколн* је достигао средњу брзину од осамнаест миља и три десетине на сат, што је прилично велика брзина, али ипак недовољна да би се могао такмичити са гигантским китом. Унутрашње уређење фрегате одговарало је њеним наутичким способностима. Био сам веома задовољан својом кабином, која се налазила на задњем делу брода.

— Добро ће нам бити овде — рекох Консеју.

— Онолико добро колико се то господину свиди — одговори Консеј. — Као рачићу у пужевој кућици.

Оставих Консеја да среди и сложи наше ствари, а ја се попех на палубу да посматрам припреме за полазак. Капетан Фарагат је управо издавао наређење да се одреше последњи паламари који су држали *Абрахама Линколна* за бруклинску обалу.

И тако, да сам закаснио само петнаест минута, па чак и мање, фрегата би отпутовала без мене и ја бих пропустио ту необичну, натприродну и невероватну експедицију, у чију истинитост многи неће поверовати. Али командант Фарагат није хтео да изгуби ни један дан, ниједан сат, да би што пре дошао до мора, где се, како му је јављено, налазила животиња. Он позва свог инжењера.

— Имамо ли довољан притисак? — запита.

— Да, господине капетане — одговори инжењер.

— Напред! — викну капетан Фарагат.

На ту заповест, која је била пренесена до машина помоћу апарата са компримираним ваздухом, машинисти окретоше точак за погон, пара пиштећи шикну у коморе, дугачки хоризонтални клипови застењаше и покренуше полуге вратила, крила елиса се почеше окретати све брже и ударати по таласима, и *Абрахам Линколн* величанствено крете мимо стотине бродића и тендера, препуних посматрача, који су нас испраћали.

Бруклинске обале и цео онај део Њујорка који лежи на Ист Риверу били су преплављени радозналцима. Троструко „ура” из пет стотина хиљада грла одјекну једно за другим. Хиљаде марамица лепршало је изнад збијене гомиле и поздрављало *Абрахама Линколна* све док не уђе у воде Хадсона, на врху оног дугачког полуострва на коме лежи град Њујорк.

Тада фрегата, пловећи поред Њу Џерсија, дивне десне обале начичкане вилама, прође између утврђења која је поздравише својим највећим топовима. *Абрахам Линколн* одговори спуштајући и дижући три пута америчку заставу, чијих је тридесет девет звезда блистало на задњем јарболу; затим, смањивши брзину на улазу у канал, који је био полукружно обележен у доњем заливу што га је затварао врх Сенди Хука, прође поред тог песковитог језичка, на коме га још једанпут поздрави неколико хиљада гледалаца.

Поворка скела и тендера ишла је стално за фрегатом да би је напустила тек онда кад стиже до светионика чије су две светиљке показивале пут за Њујорк.

У том тренутку изби три сата. Пилот сиђе у чамац и дође до мале гоалете која га је очекивала раширених једара. Подстакосе ватру; точак још брже залупа по води; фрегата пође дуж жуте и ниске обале Лонг Ајленда. У осам сати увече, пошто су се на северозападу изгубиле светлости Њујорка, брод је већ пуном паром секао модре таласе Атлантика.

IV. НЕД ЛЕНД

Командант Фарагат је био добар морепловац, достојан фрегате којом је командовао. Брод и он чинили су једно биће. Он је био његова душа. У погледу кита није имао никакве сумње и није дозвољавао да се о постојању животиње на броду води ма каква дискусија. Веровао је у њу, као што бабе верују у Левијатана — без размишљања. Чудовиште је постојало, и он ће ослободити море од њега, на то се заклео. Или ће он убити нарвала, или ће нарвал убити њега, трећег није било.

Официри су се слагали с мишљењем свога капетана. Требало их је чути како разговарају, како се, посматрајући пространи океан, препиру, дискутују и прорачунавају разне могућности сусрета са том немани. Од јутра од мрака катарке су биле пуне морнара, врела палуба пекла им је ноге, тако да на њој нису могли издржати. А међутим, *Абрахам Линколн* се још није ни налазио у сумњивим водама Пацифика.

Посада ништа није желела више него да сусретне нарвала, да га харпунира, извуче на палубу и исече на комаде. Сви су са великом пажњом гледали на море, тим пре што је капетан Фарагат говорио о некој награди од две хиљаде долара, која ће припасти ономе — маломе,